

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lutego 2019 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie Wydział II Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR del. Michał Chojnacki

Protokolant: Karolina Dąbrowska

po rozpoznaniu w dniu 12 lutego 2019 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. W. i D. W.**

przeciwko (...) **spółce akcyjnej w W.**

o ustalenie

orzeka:

I. oddala powództwo;

II. zasądza od A. W. i D. W. na rzecz (...) spółki akcyjnej w W. kwotę 5417 zł (pięć tysięcy czterysta siedemnaście złotych) tytułem kosztów procesu, w tym kwotę 5400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego;

III. nakazuje zwrócić na rzecz A. W. i D. W. solidarnie kwotę 8000 zł (osiem tysięcy złotych) tytułem nadpłaconej opłaty od pozwu ze środków Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Okręgowego w G.

UZASADNIENIE

Pozwem z 27 lipca 2017 r. powodowie D. W. i A. W. wnieśli przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W. o ustalenie nieważności całości umowy kredytu bankowego nr (...) z 5 sierpnia 2004 r., a także o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Powodowie wskazali, że zawarli z ówczesnym (...) S.A. w W. umowę kredytu hipotecznego waloryzowanego kursem CHF. Podnieśli, że w ich ocenie umowa jest w całości nieważna od momentu jej zawarcia, z uwagi na sprzeczność z przepisem art. 69 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo bankowe w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy oraz wobec braku ustawowych zapisów dotyczących możliwości udzielania kredytów indeksowanych do waluty obcej. Podnieśli, że konstrukcja umowy skutkuje tym, że kredytobiorcy nie wiedzą, jaką kwotę mieliby spłacić. Powodowie stwierdzili także, że postanowienia umowny w § 7, 11 i 12 ust. 5 i 6 zawierają klauzule niedozwolone, a bez tych zapisów umowa nie zostałaby w ogóle zawarta.

Pozwany (...) spółka akcyjna w W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie solidarnie od powodów zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany wskazał, że powodowie nie posiadają interesu prawnego w domaganiu się ustalenia nieważności umowy, jak również wskazał, że brak jest podstaw do przyjęcia nieważności umowy. (odpowiedź na pozew – k. 424-470)

Strony podtrzymały swoje stanowiska do momentu zamknięcia rozprawy.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 26 lipca 2004 roku A. W. i D. W. złożyli w (...) S.A. wniosek o udzielenie kredytu mieszkaniowego – M. nr (...) z przeznaczeniem na budowę domu jednorodnego na rynku pierwotnym i refinansowanie kosztów w kwocie 180.000 zł w walucie CHF. Powodowie mieli do wyboru kredyt w walucie PLN, CHF, USD, EURO, (...) i (...). We wniosku kredytowym powodowie wskazali, że D. W. posiada wykształcenie średnie, a A. W. – wyższe. Powód na dzień składania wniosku był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w (...) w G. i wykonywał zawód strażaka z miesięcznym dochodem (...) netto, powódka była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w (...) jako przedstawiciel handlowy z miesięcznym dochodem (...) netto. Powodowie na dzień składania wniosku mieli już zobowiązania finansowe – kredyt mieszkaniowy na kwotę(...) oraz linię debetową w kwocie (...). Wskazali ponadto, że posiadają mieszkanie o wartości (...) Jako zabezpieczenie wnioskowanego kredytu powodowie wskazali weksel własny in blanco z wystawienia kredytobiorcy wraz z deklaracją wekslową, hipotekę na nieruchomości domu jednorodzinnego oraz ubezpieczenie nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych wraz z przelewem praw z polisy. (wniosek kredytowy – k. 492-494)

W dniu 4 sierpnia 2004 r. (...) SA wydał decyzję kredytową nr (...) w sprawie wniosku kredytowego powodów, zgodnie z którą kwota kredytu wynosiła 180.000 zł, zaś walutą waloryzacji był frank szwajcarski. (decyzja kredytowa – k. 495-496)

Dnia 5 sierpnia 2004 r. D. W. i A. W. zawarli z (...) S.A. w W. umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF.

Na mocy tej umowy bank udzielił powodom kredytu na refinansowanie kredytu hipotecznego udzielonego przez (...) S.A. Oddział w G. na podstawie umowy nr (...); budowę domu jednorodzinnego położonego w miejscowości G., gm. D., działka nr (...) oraz pokrycie kosztów związanych z udzieleniem kredytu.

Podano, że kwota kredytu to 180.000 zł, waluta waloryzacji CHF (§ 1 ust. 2 i 3 umowy). Kredyt miał zostać spłacony w równych ratach kapitałowo-odsetkowych w przeciągu 360 miesięcy, tj. od 5 sierpnia 2004 r. do 4 sierpnia 2034 r. (§ 1 ust. 4 i 5 umowy).

Oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym w dniu zawarcia umowy wynosiło 2,95% (§ 1 ust. 8). Wartość nieruchomości po zakończeniu inwestycji miała wynosić 297.000 zł (§ 2 ust. 5).

Wypłata kredytu miała nastąpić w złotych polskich, przy czym kwota 7.800 zł na rachunek prowadzony przez (...) S.A. O/G. tytułem całkowitej spłaty kredytu hipotecznego udzielonego na podstawie umowy nr (...), kwota 2.200 zł na pokrycie kosztów związanych z udzieleniem kredytu, a kwota 170.000 zł zgodnie z dyspozycją kredytobiorcy na pokrycie kosztów budowy. Wypłata miała nastąpić w czterech transzach (§ 5 umowy).

Kredyt hipoteczny został udzielony w kwocie 180.000 zł i miał być waloryzowany kursem kupna waluty w CHF wg tabeli kursowej (...) S.A., a kwota kredytu wyrażona w CHF miała być określona na podstawie kursu kupna waluty w CHF z tabeli kursowej (...) S.A. z dnia i godziny uruchomienia kredytu (§ 7 umowy).

Kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, która w dniu zawarcia umowy ustalana jest w wysokości określonej w § 1 ust. 8. Zmiana wysokości oprocentowania kredytu mogła nastąpić w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla danej waluty oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych w Unii Europejskiej), którego waluta była podstawą waloryzacji. O każdej zmianie oprocentowania bank miał zawiadamiać kredytobiorcę na piśmie, a informacja na temat obowiązującego oprocentowania kredytu miała być podawana także do wiadomości w placówkach i na stronach internetowych banku. Zmiana wysokości oprocentowania kredytu na podstawie § 11 miała nie stanowić zmiany umowy. (§ 11 ust. 1, 2, 3 i 5 umowy).

Zgodnie z § 12 umowy kredytobiorca zobowiązał się do spłaty kapitału kredytu wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat, stanowiącym załącznik nr 1 i integralną część umowy, doręczany kredytobiorcy listem poleconym w terminie 14 dni od daty uruchomienia kredytu. Harmonogram spłat sporządzany jest w CHF. W § 12 ust. 5 umowy wskazano, że raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50. W ust. 6 tego paragrafu wskazano, że jeżeli termin spłaty raty kredytu przypada na dzień uznany ustawowo za wolny od pracy, upływa on w najbliższym, następującym po nim dniu roboczym.

W myśl § 13B umowy kredytobiorca zlecał i upoważniał (...) do pobierania środków pieniężnych na spłatę kredytu i odsetek z tytułu udzielonego kredytu z rachunku (...), na którym kredytobiorca jest zobowiązany zapewnić w terminach zawartych w Harmonogramie spłat, środki odpowiadające wysokości wymaganej raty kapitału i odsetek. Zlecenie udzielone bankowi jest nieodwołalne i wygasa po całkowitym rozliczeniu kredytu.

W § 14 ust. 5 umowy wskazano, że wcześniejsza spłata całości Kredytu lub raty kapitałowo-odsetkowej, a także spłata przekraczająca wysokość raty powoduje, że kwota spłaty jest przeliczana po kursie sprzedaży CHF w tabeli kursowej (...) S.A. obowiązującym w dniu i godzinie spłaty.

W § 28 umowy wskazano, że integralną część umowy kredytowej stanowił „Regulamin udzielania kredytu hipotecznego dla osób fizycznych w ramach – M.”. Kredytobiorca oświadczył, że przed zawarciem umowy zapoznał się z tym dokumentem i uznał jego wiążący charakter.

(umowa kredytu – k. 58-62, zeznania powódki – k. 628)

W myśl § 1 ust. 2 i 7 Regulaminu stanowiącego integralną część umowy kredytowej, (...) udziela kredytów i pożyczek złotych waloryzowanych kursem następujących walut wymienialnych: USD/EUR/CHF/GBP według tabeli kursowej (...) S.A. W § 1 ust. 8 wskazano, że kredyt waloryzowany udzielany jest w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu na wybraną przez kredytobiorcę walutę. § 23 ust. 2 przewidywał, że wysokość każdej raty odsetkowej lub kapitałowo-odsetkowej kredytu waloryzowanego kursem przyjętej waluty określona jest w tej walucie, natomiast jej spłata dokonywana jest w złotych po uprzednim jej przeliczeniu wg kursu sprzedaży danej waluty, określonym w tabeli kursowej (...) SA na dzień spłaty. Wysokość rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych kredytu waloryzowanego wyrażona w złotych, ulega comiesięcznej modyfikacji w zależności od kursu sprzedaży waluty, według tabeli kursowej (...) SA na dzień spłaty (§ 23 ust. 3 regulaminu). W § 34 ust. 1 Regulaminu wskazano, że w trakcie okresu kredytowania kredytobiorca może poprzez złożenie pisemnego wniosku w dowolnym czasie i dowolną ilość razy zmienić walutę, będącą podstawą waloryzowania kredytu. (Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych – w ramach (...) k. 506-513).

Warunki kredytu nie były uzgadniane przez bank z powodami. Powodowie nie nanosili żadnych zmian na przedstawiony im szablon umowy. Nikt nie informował powodów o możliwości ingerencji w treść umowy. Powodowie dokonali wyboru kredytu na podstawie różnych ofert z różnych banków. Przed zawarciem umowy powodowie spotykali się z pracownikiem banku. Powodowie zapoznali się z umową przed jej podpisaniem, mogli ją spokojnie przeczytać i nie musieli zawierać umowy w tym samym dniu. Pracownik banku udzielał odpowiedzi na pytania dotyczące zapisów umowy. To nie była pierwsza umowa kredytu zawarta przez powodów. Pierwszą umowę kredytową powodowie zawali w 1997 r. na cele mieszkaniowe. Powód sprawdzał jak kształtował się kurs CHF przed zawarciem umowy kredytu. Strony zostały poinformowane, że oprocentowanie kredytu w PLN jest dużo wyższe niż kredytu w CHF. Tabele kursowe były dostępne na stronie internetowej banku. Przed podpisaniem umowy, pracownik banku zapewniał powodów, że udzielony kredyt jest bezpieczny i że kurs franka szwajcarskiego nie wrośnie znacząco, gdyż jest to waluta stabilna (zeznania powódki – k. 628-629, zeznania powoda – k. 630)

Powodowie składali następujące wnioski o wypłatę transzy kredytu:

- 10 sierpnia 2004 r. (wniosek powódki) o wypłatę I transzy w kwocie 10.000 zł, proponując datę wypłaty transzy na 10 sierpnia 2004 r.;
- 12 sierpnia 2004 r. (wniosek powoda) o wypłatę II transzy w kwocie 40.000 zł, proponując datę wypłaty transzy na 12 sierpnia 2004 r.;
- o wypłatę III transzy (wniosek powoda) w kwocie 63.000 zł, proponując datę wypłaty transzy na 17 września 2004 r.;
- 18 marca 2005 r. o wypłatę IV transzy w kwocie 67.000 zł, proponując datę wypłaty transzy na 22 marca 2005 r.

Kredyt został uruchomiony 5 maja 2008 r.

2 listopada 2016 r. powodowie otrzymali harmonogram spłat kredytu, w których określono kwotę kredytu w CHF oraz raty w CHF.

(wnioski – k.497-504, okoliczność bezsporna, harmonogram spłat kredytu – k. 63-65)

Z dniem 1 lipca 2009 r. uległ zmianie Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...), stanowiący integralną część umowy kredytu. Zmiany polegały m.in. na wprowadzeniu definicji spreadu walutowego i tabeli kursowej (...) Banku oraz zasad i przesłanek wyznaczania kursów walutowych i spreadu, opisanie zasad przeliczania kredytu z PLN na walutę. Z dniem 1 lipca 2009 r. bank umożliwił kredytobiorcom spłatę kredytu w walucie waloryzacji poprzez zawarcie aneksu (pismo okólne z 01.04.2009 r. – k. 522-524, pismo okólne z 01.07.2009 r. – k. 514 z załączonym regulaminem udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) – k. 515-521).

Powodowie spłacali przedmiotowy kredyt, zarówno odsetki jak i kapitał w walucie złoty polski (zaświadczenie – k. 66-68, 70-73).

Oprocentowanie kredytu kształtowało się następująco: od 10 sierpnia 2004 r. do 10 sierpnia 2006 r. – 2,95%, od 11 sierpnia 2006 r. do 10 lutego 2007 r. – 3,45%, od 11 lutego 2007 r. do 10 listopada 2007 r. – 3,75%, od 11 listopada 2007 r. do 10 listopada 2008 r. – 4%, od 11 listopada 2008 r. do 10 kwietnia 2009 r. – 4,35%, od 11 kwietnia 2009 r. do 10 grudnia 2009 r. – 4,10%, od 11 grudnia 2009 r. do 10 lutego 2010 r. – 4%, od 11 lutego 2010 r. do 10 lipca 2010 r. – 3,85%, od 11 lipca 2010 r. do 10 lutego 2015 r. – 3,55%, od 11 lutego 2015 r. do 9 listopada 2016 r. – 2,65%.

Powodowie składali pozwanemu szereg reklamacji dotyczących przedmiotowego kredytu. Wszystkie reklamacje zostały rozpatrzone przez bank negatywnie. (reklamacje – k. 74-75, 77, 79-82, odpowiedzi na reklamacje – k. 76, 78, 83-84)

Stanowisko w sprawie kredytu udzielonego powodom zajął Rzecznik Finansowy. Pozwany odpowiedział na to stanowisko. (k. 85-92).

Od 2005 r. przez pierwsze trzy lata powodowie spłacali około 850 zł miesięcznie raty kredytu. W 2008 r. rata była niższa, a od 2009-2010 r. była wyższa. Najwyższa zapłacona przez powodów rata to 1.300 zł. Powodowie cały czas spłacają przedmiotowy kredyt i będą go spłacać do 2034 r. Aktualnie rata kredytu wynosi 1.100 zł. (zeznania powódki – k. 628-629, zeznania powoda – k. 630)

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o wyżej wskazane dokumenty, których prawdziwość i autentyczność nie była kwestionowana przez strony w toku postępowania, nie budzą one także wątpliwości Sądu.

Sąd za wiarygodne uznał także zeznania powodów. Zeznania te pozostawały ze sobą spójne i logiczne, nie przeczyły sobie wzajemnie.

Pozostałe dokumenty przedkładane przez strony, w tym wypowiedzi różnych osób czy podmiotów na tematy tzw. spraw frankowych, a także orzeczenia wydane przez sądy w innych sprawach, które nie zostały przywołane powyżej, nie miały znaczenia dla rozpoznania niniejszej sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo podlega oddaleniu.

Rozpoznawana sprawa miała charakter powództwa o ustalenie. Powodowie domagali się bowiem ustalenia nieważności umowy kredytu z dnia 5 sierpnia 2014 roku.

Stosownie do treści art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Uwzględnienie powództwa na podstawie wskazanego przepisu wymaga spełnienia dwóch podstawowych przesłanek, tj. istnienia interesu prawnego w żądaniu udzielenia ochrony prawnej przez wydanie wyroku ustalającego oraz istnienia bądź nieistnienia danego stosunku prawnego bądź prawa (w zależności od rodzaju żądania udzielenia ochrony prawnej).

Interes prawny, jako przesłanka powództwa o ustalenie, która w sposób niezależny od innych wymaganych przez prawo materialne lub procesowe okoliczności, warunkuje określony skutek tego powództwa, należy do grupy przesłanek merytorycznych. Interes prawny decyduje o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda, że wymieniony w powództwie stosunek prawny lub prawo istnieje. Interes ten występuje zazwyczaj wówczas, gdy istnieje niepewność prawa lub stosunku prawnego, którego ustalenia domaga się powód. Przyjmuje się również, że interes prawny powoda musi istnieć obiektywnie, a ciężar jego wykazania spoczywa na stronie powodowej (art. 6 k.c.).

Przedmiotem powództwa o ustalenie jest zatem prawo lub stosunek prawny, przy czym można żądać ustalenia zarówno majątkowych, jak i niemajątkowych praw lub stosunków prawnych. Powództwo o ustalenie przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa zakłada, że pomiędzy stronami konkretnego stosunku prawnego lub prawa istnieje spór co do jego cywilnoprawnego charakteru, bądź zakresu lub wielkości (wysokości) spornego prawa (tak też Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów z dnia 28 września 2005 roku, I PZP 2/05, OSNP 2006, nr 5-6, poz. 71).

Drugą przesłanką powództwa o ustalenie jest wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda o tym, że dany stosunek prawny lub prawo rzeczywiście istnieje. W doktrynie podkreśla się, że pierwsza z wymienionych przesłanek merytorycznych jest przesłanką skuteczności. Interes prawny w sprawie o ustalenie istnienia stosunku prawnego lub prawa nie decyduje bowiem wprost o zasadności powództwa, a jedynie warunkuje możliwość badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda, że dany stosunek prawny lub prawo istnieje (wyrok SN z 18 czerwca 2009 r., II CSK 33/09, OSNC 2010, Nr B, poz. 47). Druga zaś z przesłanek określana jest jako przesłanka zasadności powództwa. Zwraca się też uwagę na cechy charakterystyczne wyroków ustalających prawa lub stosunki prawne - to jest deklaratywność, nieegzekucyjność, prewencyjność i prejudycjalność.

Co do zasady, samo istnienie obiektywnej potrzeby ochrony prawnej nie przesądza o dopuszczalności powództwa o ustalenie. Istnienie interesu prawnego jest bowiem kwestionowane przez doktrynę i orzecznictwo w przypadku, gdy istnieje inna forma ochrony praw powoda, np. w procesie o świadczenie, ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa, a nawet w drodze orzeczenia o charakterze deklaratywnym. Interes prawny nie istnieje zatem również wtedy, gdy ustalenie stosunku prawnego lub prawa może nastąpić w inny sposób (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z 6 czerwca 1997 roku, II CKN 201/97 Monitor Prawniczy 1998/2/3, oraz w wyroku z dnia 15 marca 2002 roku, II CKN 919/99, (...) poz. 40; również Maria Jędrzejewska [w:] „Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz” pod redakcją Tadeusza Erecińskiego, tom 1, Warszawa 2006, str. 449).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy w pierwszej kolejności wskazać należy, że powodowie mają interes prawny, by domagać się ustalenia nieważności całej czynności prawnej tj. umowy kredytu. Jak wyżej wyjaśniono interes prawny istnieje, gdy istnieje niepewność stosunku prawnego lub prawa, wynikająca z

obecnego lub przewidywanego ich naruszenia lub kwestionowania. Interes prawny zachodzi zatem nie tylko wtedy, gdy dotyczy obecnych stosunków prawnych i praw ale dotyczy także przyszłych lub prawdopodobnych stosunków prawnych. Może on wynikać zarówno z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda, jak i zapobiegać temu zagrożeniu (uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2006 r., III CZP 106/05, OSNC 2006 r., Nr 10, poz. 160, Biul. SN 2006 r., nr 3, poz. 6, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2014 r., III CZP 121/13, OSNC 2015 r., Nr 2, poz. 15). Powództwo oparte na art. 189 k.p.c. musi być zatem celowe, bo ma spełniać realną funkcję prawną. Ocena istnienia interesu musi uwzględniać to, czy wynik postępowania doprowadzi do usunięcia niejasności i wątpliwości co do danego stosunku prawnego i czy definitywnie zakończy spór na wszystkich płaszczyznach tego stosunku lub mu zapobiegnie, a więc czy sytuacja powoda zostanie jednoznacznie określona. Interes prawny wyrażający się w osiągnięciu konkretnych skutków prawnych w zakresie usunięcia niepewności sytuacji prawnej powoda musi być analizowany przy założeniu uzyskania orzeczenia pozytywnego oraz przy analizie, czy w razie wyroku negatywnego może on osiągnąć tożsamy skutek w zakresie ochrony swej sfery prawnej w innej drodze, za pomocą wniesienia powództwa na innej podstawie prawnej.

Zasada zgodnie, z którą powód nie ma interesu prawnego, gdy przysługuje mu roszczenie dalej idące nie ma charakteru bezwzględnie. Jak przekonywująco wyjaśniał Sąd Apelacyjny w Warszawie, powód ma interes prawny jeżeli ochrona jego sfery prawnej wymaga wykazania, że stosunek prawny ma inną treść, w szczególności, gdy umowa jest zawarta na długi czas, a wyrok w sprawie o świadczenie za wcześniejszy okres nie usunie niepewności w zakresie wszystkich skutków prawnych mogących wynikać z tego stosunku w przyszłości (wyrok z dnia 25 października 2018 roku, I ACa 623/17).

W ocenie Sądu Okręgowego zważywszy, że orzeczenie stwierdzające nieważność umowy niweczy jej skutki ex tunc i z uwagi na związanie zarówno stron, jak i innych sądów jego treścią z mocy art. 365 § 1 k.p.c., jako swoisty prejudykat, ma istotne znaczenie dla dalszych czynności stron zważywszy, że powodowie w dalszym ciągu spłacają kredyt. W konsekwencji stwierdzić należy, że jedynie w drodze powództwa o ustalenie powodowie mogą uzyskać orzeczenie, który wyjaśni sporną pomiędzy stronami kwestię związania przedmiotową umową kredytu. W ocenie Sądu interes prawny mógłby zostać podważony skutecznie, gdyby powodowie wykonali w całości zobowiązanie z umowy w ich ocenie nieważnej. Wtedy przysługiwałoby im bowiem roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego z powołaniem się, iż zapłata nastąpiła w wykonaniu czynności prawnej (art. 411 pkt 1 k.c.).

W rozpoznawanej sprawie umowa nadal jest wykonywana przez strony i kwestia jej ważności może zostać rozstrzygnięta w procesie o ustalenie. W orzecznictwie dopuszczono możliwość żądania ustalenia nieważności umów, wskazując, że takie rozstrzygnięcie dotyczy ustalenie nieistnienia praw, które miałyby z takiej umowy wynikać (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 sierpnia 1976 roku, II CR 288/76, OSNC 1977/5-6/91). W ocenie Sądu Okręgowego, powstały pomiędzy stronami spór co do ważności umowy, a w konsekwencji obowiązków stron związanych z dalszym jej wykonaniem uzasadnia istnienie po stronie powodów interesu prawnego.

Przesądziwszy kwestię istnienia interesu prawnego po stronie powodów, Sąd dokona oceny ważności umowy kredytu z dnia 5 sierpnia 2004 roku. Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Strona powodowa powoływała się na sprzeczność zapisów umowy kredytu z art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo bankowe, gdyż przepisy nie przewidywały możliwości udzielenia kredytów indeksowanych do waluty obcej.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku (w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Zgodnie zaś z art. 69 ust. 2 pkt 2 cytowanej ustawy umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności kwotę i walutę kredytu.

W piśmiennictwie wyjaśnia się, że umowa kredytu jest czynnością prawną konsensualną, dwustronnie zobowiązująca, odpłatną, ale nie wzajemną (por. Z. Radwański, J. Panowicz-Lipska, *Zobowiązania-część szczegółowa*, 2 wydanie 2, s. 170). W ramach tej umowy nie dochodzi do przeniesienia (ani konsensualnego, ani faktycznego) własności środków pieniężnych przez bank na rzecz kredytobiorcy (E. Niezbecka, A. Jakubecki, J. Mojak, *Prawne zabezpieczenia wiarytelności bankowych*, Kraków 2000, s. 27–28). Z umowy kredytu wynika natomiast zobowiązanie banku polegające na oddaniu do dyspozycji kredytobiorcy określonej kwoty środków pieniężnych. Bank powinien więc dokonać stosownych czynności faktycznych umożliwiających kredytobiorcy korzystanie z udzielonego mu kredytu. Określa je bliżej umowa; ogólnie biorąc sposoby postawienia do dyspozycji środków pieniężnych sprowadzają się do realizowania przez bank rozliczeń pieniężnych w granicach sumy kredytu (forma bezgotówkowa) albo polegają na wypłacie sumy kredytu w całości albo częściami (por. Z. Radwański, J. Panowicz-Lipska, *Zobowiązania...*, s. 172 oraz B. Paxford [w:] *Prawo bankowe. Komentarz*, pod red. H. Gronkiewicz-Waltz, Legalis 2013, kom. do art. 69 pr. bankowego). W doktrynie wskazuje się, że sam sposób oddania przez bank środków pieniężnych do dyspozycji kredytobiorcy pozostaje już sprawą wtórną i zależy od treści umowy (M. Bączyk, *Odpowiedzialność umowna banku w prawie polskim*, Toruń 1989, s. 114.). „Oddanie do dyspozycji” środków pieniężnych ma zapewnić kredytobiorcy ich wykorzystanie w sposób odpowiadający interesom tego ostatniego, uwidoczniony w umowie kredytowej (zob. np. wyr. Sądu Najwyższego z 10 lutego 2004 r., IV CK 437/02, Legalis).

W konsekwencji stwierdzić należy, że powołany przepis art. 69 pr. bankowego wskazuje na essentialia negotii umowy o kredyt, jednak nie przesądza o samym sposobie wykonania przez bank świadczenia polegającego na oddaniu środków pieniężnych do dyspozycji kredytobiorcy. Uzgodnienie przez strony, że kredyt zostanie wypłacony w innej walucie aniżeli waluta kredytu nie pozostaje zatem w sprzeczności z naturą (właściwością) zobowiązania, którego źródłem jest umowa kredytu, nie narusza prawa ani zasad współżycia społecznego, w związku z czym mieści się w granicach swobody umów (art. 353¹ k.c.). Określenie sposobu uruchomienia środków i waluty wypłaty odnosi się do sposobu wykonania zobowiązania, bowiem zobowiązanie do oddania do dyspozycji kredytobiorcy określonej kwoty stosownie do art 69 prawa bankowego, należy odróżnić od sposobu wykonania tej umowy, co może nastąpić przez wypłatę kwoty w złotych.

Sąd Najwyższy również opowiedział się za dopuszczalnością zaciągnięcia zobowiązania w walucie obcej z równoczesnym zastrzeżeniem, że wypłata i spłata kredytu będzie dokonywana w walucie krajowej, co dotyczy wyłącznie sposobu wykonania zobowiązania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2011r. IV CSK 377/10 oraz wyrok z dnia 29 kwietnia 2015r. V CSK 445/14). Także w uzasadnieniu wyroku z dnia 14 lipca 2017r. Sąd Najwyższy podzielił wyrażony w powołanych wyżej wyrokach pogląd, iż dopuszczalne jest zaciągnięcie zobowiązania w walucie obcej z równoczesnym zastrzeżeniem, że wypłata i spłata kredytu (pożyczki) będzie dokonywana w pieniądzu krajowym; zastrzeżenie takie dotyczy wyłącznie sposobu wykonania zobowiązania, przez co nie powoduje zmiany waluty wiarytelności (II CSK 803/16). Stosownie do linii orzeczniczej Sądu Najwyższego jeszcze pod rządem dawnego art. 358 k.c. zobowiązanie wyrażone w walucie obcej mogło być spłacane - nawet w braku wyraźnego postanowienia umowy - w walucie polskiej (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 stycznia 2001 r., V CKN 1840/00, OSNC 2000, nr 7 - 8, poz. 114; z dnia 8 lutego 2002 r., II CKN 671/00, OSNC 2002, Nr 12, poz. 158; z dnia 15 kwietnia 2003 r., V CKN 101/01; z dnia 10 grudnia 2003 r., V CK 247/02; z dnia 20 kwietnia 2004 r., V CK 428/03; z dnia 6 grudnia 2005 r., I CK 324/05; por. też wyrok z dnia 11 sierpnia 2004 r., II CK 489/03).

Powodowie zarzucali, że otrzymali kwotę kredytu 180000 zł, ale rozliczenie spłaty kredytu i wysokości rat miało następować we franku szwajcarskim, co ocenili jako sprzeczne z ustawą i w konsekwencji nieważne (art. 58 § 1 k.c.). W ocenie Sądu Okręgowego uzgodnienie przez strony, że kredyt zostanie wypłacony w innej walucie niż waluta kredytu nie pozostaje w sprzeczności z naturą (właściwością) zobowiązania, którego źródłem jest umowa kredytu, nie narusza również prawa ani zasad współżycia społecznego i czynność ta należy wyłącznie do sfery wykonania umowy. Umowa kredytu dochodzi do skutku przez złożenie zgodnych oświadczeń woli przez strony, bank zobowiązuje się do oddania określonej sumy do dyspozycji kredytobiorcy, natomiast ten ostatni do jej zwrotu. Z ustalonego przez Sąd Okręgowy stanu faktycznego wynika, że bank oddał do dyspozycji powodów kwotę kredytu stanowiącą równowartość w złotych kwoty kredytu na wskazany rachunek. Zobowiązanie powodów do zwrotu wykorzystanej

kwoty kredytu dotyczy kwoty wyrażonej we frankach szwajcarskich, a nie kwoty nominalnej wypłaconej w złotych, co nie pozostaje w sprzeczności z art. 69 ust. 1 prawa bankowego.

Należy podkreślić, że przepis art. 69 cytowanej ustawy nie określa w sposób sztywny (art. 358¹ § 5 k.c.) wysokości świadczenia pieniężnego, w szczególności świadczenia kredytobiorcy, tj. kwoty kredytu, którą powinien zwrócić w wykonaniu zobowiązania wynikającego z umowy kredytu. Z tego względu waloryzacja umowna tego świadczenia była dopuszczalna na podstawie art. 358¹ § 2 k.c. Przyjęcie za miernik waloryzacji waluty obcej nie stanowiło również naruszenia bezwzględnie obowiązujących przepisów ani zasad współżycia społecznego. Sąd Najwyższy w wyroku z 22 stycznia 2016 roku (I CSK 1049/14, SIP Legalis) wyjaśnił, że „umowa kredytu indeksowanego” mieści się, w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w zw. z art. 69 pr. bankowego). Waloryzacja umowna przy zastosowaniu jako jej miernika waluty obcej wyraża się w tym, że kredytobiorca zwraca kredytodawcy wykorzystaną sumę kredytu, przy czym w związku z kursem waluty obcej suma ta może być wyższa odpowiednio do relacji do waluty obcej. Suma wykorzystana w dniu wykonywania umowy kredytu może mieć bowiem inną wartość rynkową w wyniku indeksacji walutowej. Innymi słowy, kredytobiorca może być zobowiązany do zwrotu bankowi sumy pierwotnie wykorzystanego kredytu (w chwili wykonania umowy przez bank), ale taka wykorzystana suma (w całości lub części) może mieć inną (wyższą) wartość rynkową w okresie spłaty kredytu. Sąd Okręgowy podziela tenże pogląd.

W konsekwencji Sąd doszedł do przekonania, że zawarta przez strony umowa kredytu indeksowanego do waluty CHF jest ważna, gdyż nie jest sprzeczna z przepisem art. 69 ustawy Prawo bankowe, na co powoływała się strona powodowa.

Powodowie powołali również twierdzenia dotyczące poszczególnych zapisów kontraktu łączącego strony, kwalifikując je jako niedozwolone klauzulę umowne tj. zapisów § 12 ust. 5 i § 11. W ocenie Sądu twierdzenia te nie mogą stanowić uzasadnionej podstawy żądania ustalenia nieważności umowy. Skutkiem zastosowania w umowie lub wzorcu klauzuli niedozwolonej jest brak mocy wiążącej tego postanowienia, przy zachowaniu skuteczności innych części umowy lub wzorca. W przepisach art. 385¹ § 1 i 2 k.c. ustawodawca określił bowiem sankcję w postaci częściowej bezskuteczności czynności prawnej, przy czym jej treść jest odmienna od regulacji ogólnej ujętej w przepisie art. 58 § 3 k.c. Zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c. jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Oznacza to, że niedozwolone postanowienia umowne są nieskuteczne, przy czym ich brak mocy wiążącej z reguły nie ma wpływu na skuteczność umowy. Skutkiem abuzywności niektórych postanowień umownych jest więc związanie stron umową w pozostałym zakresie zgodnie z zasadą poszanowania autonomii woli stron.

Nie przesądzając kwestii abuzywności kwestionowanych przez powodów zapisów umowy, stwierdzić należy, że nawet jeśli stanowią one klauzulę niedozwolone, to nie można zgodzić się z powodami, że w takiej sytuacji cała umowa jest nieważna. Przepis art. 385¹ § 2 k.c. ma charakter szczególny w stosunku do przepisu art. 58 § 1 i 3 k.c. Skutkiem zastosowania klauzuli niedozwolonej jest brak związania zapisem o charakterze abuzywnym, nie zaś nieważność czynności prawnej.

Kierując się powyższymi względami, Sąd doszedł do przekonania, że umowa kredytu z dnia 5 sierpnia 2014 roku jest ważna i w konsekwencji oddalił powództwo o ustalenie, o czym orzeczono w punkcie I wyroku.

O kosztach procesu Sąd rozstrzygnął zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., zasądając od powodów na rzecz pozwanego tytułem zwrotu kosztów postępowania kwotę 5417 zł, na którą złożyły się: wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego, będącego radcą prawnym, obliczone w oparciu o § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1804), oraz opłata skarbową od dokumentu pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

W rozpoznawanej sprawie wysokość opłaty od pozwu wynosi 1000 zł, a to zgodnie z treścią art. 13 ust. 1 a ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Powodowie zaś uiścili opłatę w kwocie 9000 zł.

Kierując się treścią art. 80 ust. 1 cytowanej ustawy, Sąd w punkcie III wyroku nakazał powodowi zwrócić kwotę 8000 zł tytułem nadpłaconej opłaty od pozwu ze środków Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Okręgowego w G.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji.

ZARZĄDZENIE

(...)